

PENDİK RAM

MAYIS E-BÜLTEN BÜLTENİ

Sevgili Okurlarımız,

Her ay yayımlamakta olduğumuz e-bültenimizin Mayıs sayısı ile karşınızdayız.

Ülke ve Millet olarak, İçinde bulunduğumuz ay içerisinde, 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü ile Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Mücadeleyi başlatmış olduğu 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı'nı kutladık.

10-16 Mayıs Engelliler Haftası'nda ise ilçemiz bünyesinde toplumsal farkındalık yaratmak amacıyla aile eğitimleri gerçekleştirdik.

E-Bülten'imizin yayımlanmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkür eder.

Keyifli okumalar dilerim..

Telefon	0216 482 88 98
E-posta	www.pendikram.meb.k12.tr
Facebook	Pendik Rehberlik ve Araştırma Merkezi
İnstagram/ Twitter	pendikram / PendikRAM
Rehberlik E-posta	pendikram@hotmail.com
Özel Eğitim E-posta	rampendik@gmail.com rampendikegitsel@gmail.com
Adres	Yenişehir Mahallesi, Cumhuriyet Blv. No:32 Pendik /İSTANBUL

Aladdin KARACAN
Kurum Müdürü

E- Bülten Yayın Ekibi

Aladdin KARACAN
Kurum Müdürü

Zeynep BARUT
Müdür Yardımcısı

Hilal ÖZTÜRK
RPD Hiz. Böl. Baş.

Ayşe Sevrâ AKTAŞ
Psikolojik Danışman

Hanife KIZIL
Psikolojik Danışman

Hilal Beyza TURKAY
Psikolojik Danışman

Ozan Can COŞKUN
Psikolojik Danışman

1 MAYIS

EMEK VE DAYANIŞMA GÜNÜ

KUTLU OLSUN

BİREYLERDE ATILGANLIK DÜZEYİ VE ÖNEMİ

Hazırlayan
Ayşegül TERKEŞ
Psikolojik Danışman

Kişilik özelliklerinin davranışlara yansıdığı bir gerçektir. Bazı psikologlar insanların bir kısmının çevreyle ilişkilerinde saldırgan olduklarını, bir kısmının da çekingen olduklarını belirtmektedirler. Ancak bu iki davranış örüntüsüne bir diğerini eklemek olasıdır. Bu da atılganlık(assertiveness) denilen özelliktir. Şöyle ki, atılgan olan birey ne saldırgan bireyler gibi çevresindekileri kırar, küçük düşürür, ne de çekingen bireyler gibi kendini küçük görür (Voltan, 1980). Yani atılganlık, bireylerin kendilerini oldukları gibi anlatabilme, olumlu ve olumsuz duygularını iletebilme, kendilerine ters gelen isteklere karşı direnebilme ve karşısındakinden bir istekte bulunabilme becerisidir (Voltan, 1980).

Alberti ve Emmons (1970), atılganlığı “kişinin kaygı göstermeden, kendi haklarını koruması ve aynı zamanda diğerlerinin haklarına saygı göstermesi” olarak açıklar. Atılganlık, bireylerin kendilerini olduğu gibi anlatabilme, olumlu ve olumsuz duygularını iletebilme ve karşısındakinden bir istekte bulunabilme becerisidir (Voltan, 1980). Wolpe (1969), uygun atılgan davranışlarda bulunabilmek için “kaygı dışındaki tüm duyguların uygun bir şekilde dışa vurulması gerektiğini” belirtir.

Bireylerin duygusal, toplumsal, fizyolojik gereksinimlerini giderme zorunluluğu onların davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Bireyler bu gereksinimlerini çevrelerindeki diğer kişilerle etkileşimde bulunarak karşılarlar(Voltan, 1980). Bireyler, değişik davranış biçimleriyle duygu, istek ve ilgilerini ifade ederler. Şöyle ki, bazı bireyler çevreyle ilişkilerinde saldırgandırlar, yani istediklerini elde etmek için diğerlerini küçük görme, kırma eğilimi gösterirler. Bazı bireyler ise, o denli çekingendirler ki istediklerini elde etmekte güçlük çekerler. Bu nedenledir ki çoğu kez suçluluk duygusu ya da öfkeyle doludurlar (Voltan, 1980).

Gerek saldırgan olma ve gerekse çekingen olmanın olumsuz doğurgularından söz etmek olanaklıdır. Saldırgan olan birey, belki o an için isteklerini elde eder, ancak çevrede istenmeyen bir kişi durumuna düşebilir. Çekingen kişiye gereksinimlerini tam olarak karşılayamamakta, bunun sonucu olarak da bu bireylerde fizyolojik, sosyal psikolojik doyumsuzluklar gözlenmektedir (Voltan, 1980).

Saldırganlığın yanı sıra atılganlıktan da kişiler arası iletişim biçimi olarak söz edilebilir. Jakubowski – Spector (1973) atılganlığın bireylerin diğerlerine saygı iletmeleri kadar, duygu inanç ve fikirlerinin de doğrudan ve içten anlatımını içermekte olduğunu eklemektedir.

Yabancı kaynaklarda atılganlıktan kişisel etkililik (personal effectiveness) olarak da söz edilmektedir(Voltan, 1980). Başka bir deyişle birey kişiler arası ilişkilerinde ne saldırganca davranır, ne çekingendir ne de içine kapanıktır. Ama iletişimde bulunurken etkilidir. Bireylerin becerilerindeki gelişme, ilgilendikleri şeylere daha çabuk ulaşma, fırsatları değerlendirme ve duygusal olarak daha fazla çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olur. Bireylerin toplumsal yaşamlarında başarılı olmaları daha etkili iletişim becerileri kazanmalarını sağlar, daha etkili iletişim becerileri de başarıya götürür (Voltan, 1980).

Psikolojik danışmanlar meslek hayatları boyunca elde edindikleri birikimlerle insanlar üzerinde çalışacaklarından, insanları etkileyebilme ve iyi ilişkiler kurabilme becerilerine sahip olmalıdırlar. Bir kişilik özelliği olarak “atılganlığın” psikolojik danışmanlarda bir beceri haline gelebilmesi için, bunu belirleyecek değişkenler ortaya konmalıdır. İnsanlarda atılganlık düzeyinin belirlenmesine yönelik kullanılan bazı envanterler mevcuttur. Bunların en yaygın kullanılanlarından biri de Rathus Atılganlık Envanteri’dir. Test kişiler arası ilişkilerde atılganlığı ölçmektedir. Rathus Atılganlık envanteri 30 maddeden oluşan bir ölçektir. Alınan puanlar 30 ile 180 arasında değişmektedir. Likert türü bir ölçektir. Ölçeği yanıtlayan kişinin, her maddeye ne ölçüde katıldığını ya da katılmadığını, verilen derecelerden birini seçerek belirtmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- Voltan, N. (1980). Grupla Atılganlık Eğitiminin Bireyin Atılganlık Düzeyine Etkisi. Basılmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alberti, Robert ve M. Emmons, Your Perfect Right. San Lois Obispo: Impact, 1976.
- Voltan, N. (1980). Psikoloji Dergisi. Sayı 10, ss. 23-25.
- Jakubowski – Spector, M. Facilitating the Growth of Women through Assertiveness Training, The Counseling Psychologist. 1973, 4 (1), 75-86.
- Voltan, N. (1980), Rathus Atılganlık Envanteri, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, Psikoloji Dergisi, 1980, sayı 10, ss. 23-25.
- Yeşilyaprak, B. ve İ. Kısacık (1999). Öğretmen Adaylarına Uygulanan Atılganlık Eğitimi ve Sonuçları. Mesleki Eğitim Dergisi, 1 (1) Ocak, 12-18.

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DAVRANIŞ PROBLEMLERİ İLE BAŞ ETME

Hazırlayan
Hicret KARAYEI
Özel Eğitim Öğretmeni

Çevre Düzenlemesi

İster anne-baba ister öğretmen olun yetişkin olarak çevresinde değişiklikler yaparak çocuğunuzun davranışını değiştirebilirsiniz. Çocuğunuzun olumlu davranışlarını desteklemek için ortamı hazırlayarak ya da çevreyi düzenleyerek çocuğunuza 'uygun' olarak tanımladığınız davranışı sergileme fırsatı vermiş olursunuz.

Problemlerli davranışları engellemek için ne yapabiliriz?

1

Çocuğunuzun uygun davranışlar gösterdiği zamanları yakalayın. Çocuğunuz sevdiğiniz ya da istediğiniz uygun bir davranışı yaptığında ve bu davranışı tekrarlamasını istediğinizde çocuğunuzun bunu bilmesini sağlayın. Bunun için sözel övgüler kullanın. Sözel övgüler kullanmak çocuğunuzun uygun bir şekilde davranmaya devam etmesini sağlayacak en iyi yoldur. Bu aslında tam olarak çevreyi değiştirmek değildir. Uygun davranışın devam etmesi için çocuğunuzun çevresinden neyin olumlu olduğunun farkına varmaktır.

2

Çevreyi düzenlemeye önem verin. Çocuğunuzun ilgi gösterdiği ya da sevdiği nesne oyuncak ve etkinliklerle çevresini düzenlemeniz uygun olmayan davranışı önlemenin ve durdurmanın en etkili yollarından biridir. Çocuğunuzun yakın çevresinde çocuğa farklı etkinlikler oyuncaklar ya da araç gereçler sağlayarak çevreyi zenginleştirebilirsiniz. Unutmayın ki çocuğunuz dikkatini çeken düşüncesini sağlayan sevdiği ve eğlenceli bir şeylerle ilgilenirse problem davranışı gösterme olasılığı azalır.

3

Çevredeki aşırı uyaranları azaltın. Bazen çocuk çok fazla seçeneğin ve çeldiricinin rahatsızlık veren uyarının olmadığı yani çok kalabalık olmayan bir çevreye ihtiyaç duyar evde bunun en iyi örneği yatma zamanıdır. Bazen çocuğunuz tam uyumak üzereyken çocuğunuzun çevresinde aşırı uyaranlar ya da çocuğu rahatsız edici şeyler olabilir. Bu strese neden olabilir ve stres olumsuz davranış olarak kendini gösterebilir.

4

Çevreyi sadeleştirin. Çocuklar hareket alanlarını sınırlandıran bir çevrede uygun olmayan davranışlarda bulunabilirler uygun olmayan davranışlar çocukların bazen yardım bazen de sakinleşmek istedikleri anlamına gelebilir. Bu nedenle çocuğunuzun sizin yardımınız olmadan rahat hareket edebileceği ve etkinliklerde bulunabileceği şekilde çevreye sadeleştirerek düzenlemeniz uygun olmayan davranışları önlemenize yardımcı olabilir.

5

Oyun alanlarını belirleyin ve sınırlandırın. Bazen evinizde çocuğunuzun özgürce oynayabileceği bir bölge ya da alan düzenlemek size yardımcı olur bu yer çocuğunuzun gürültü yapabileceği oyuncakları ile rahat oynayabileceği bir yer olabilir. Böyle özel bir oyun alanı sağlayarak çocuğunuza özgürce davranabileceği bir yer oluşturmuş ve bazı etkinlik ya da hareketleri evin başka bölümlerinde yapmaması gerektiğini de göstermiş olursunuz.

6

Güvenli bir çevre oluşturun. İlaçları kesici aletleri temizlik malzemeleri gibi çocuğun güvenliğini tehdit edebilecek zararlı maddeleri ya da sınıf içi ve dışı tehlikeli yetişkin gözetimi gerektiren araç gereçleri çocuğun ulaşamayacağı yerlere kaldırma çocuk için güvenliği ve sağlıklı bir ortam düzenlemek demektir.

7

Bir etkinliği diğer etkinlik ile değiştirin. Eğer çocuğunuzu ya da evde ya da sınıfta istemediğiniz bir davranışı ya da etkinliği yapmak üzereyken görürseniz ona oynayabileceği sevdiği ilgi gösterdiği başka şeyler verin ya da etkinlikler sunun.

10-16 MAYIS

ENGELLİLER HAFTASI

EN BÜYÜK ENGEL SEVGİSİZLİKTİR

BENLİK SAYGISI VE DENETİM ODAĞI

Hazırlayan
Ozan Can COŞKUN
Psikolojik Danışman

Her birey bir diğerinden benzersiz ve eşsiz bir yapıdadır. Her bireyin biricik ve kendine ait, özgün bir dünyası vardır. Bu dünya içerisinde de kendilerine ait benlik saygıları oluşmuştur. Bireylerin ihtiyaçları ve davranışları da benlik sisteminden doğrudan etkilenmektedir. Bireyin çocukluktan itibaren bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi, öğrenmeleri, aldığı modeller, deneyimleri, yakın çevresinden ve diğer insanlardan aldığı geribildirimler, olaylara yüklediği anlamlar ve beklentileri sonucu bireyin benlik kavramı oluşur. Benlik kavramı, benlik sistemi içinde merkezi role sahip bir yapılandırma. Gelişim süreci içinde gelişen ve değişen benlik kavramının birey için her yönüyle hoşnutluk verici bir yapıda olduğunu söylemek oldukça güçtür. Cohen(1968:383)'e göre benlik saygısı bireyin toplum içindeki davranışlarını etkileyen, olaylar karşısında vereceği tepkileri belirleyen önemli bir yapılandırma. Benlik saygısı bireyin gelişimi boyunca şekillenir. Bireyin kendisine ilişkin değerlilik duygusu bireyin benlik saygısını oluşturur(Biehler,1976:518).

Benlik saygısının ve kontrol/denetim odağının bireyin davranışları üzerinde önemli etkisi olduğunu düşünen araştırmacılar hipotezlerini test etmek amacıyla çeşitli araştırmalar yapmışlardır. Benlik saygısının ve denetim odağının davranışlar üzerindeki etkisini araştıran çeşitli araştırmalar mevcuttur. Örneğin Coopersmith(1967) düşük benlik saygısına sahip bireylerin, olaylar üzerinde yeterli kontrol geliştiremediklerini ifade etmiştir. Yine Yardley ve Hones(1987:166) olumlu benlik duygusuna sahip olanların olaylara karşı kişisel kontrol duygularının daha güçlü olduğunu; olumsuz benlik duygusuna sahip bireylerin ise çevreleri üzerindeki kontrol inançlarının düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Psikolojik danışmanlar meslek yaşamlarında çokça benlik saygılarını düşük algılayan, özgüvenleri düşük, farkındalıkları az bireylerle karşılaşılıyorlar. Bu bireylere yardımcı olabilmek için kendilerinin bir takım problemleri halletmiş olmaları veya daha doğru bir ifadeyle yardımcı olacakları alanda bir takım yeterliliklerinin olması gerekmektedir. Benlik saygısı düzeyinin belirlenmesine yönelik kullanılan bazı ölçekler de mevcuttur. Bunların en yaygın kullanılanlarından biri de Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği'dir. Rosenberg (1965), benlik saygısını bireyin kendisine karşı, olumlu ve olumsuz tutumu olarak tanımlamıştır. Ona göre benlik saygısı, bireyin kendini değerlendirmesinin bir sonucudur. Bireyin kendine ilişkin değerlendirmeleri sonucunda ulaştığı yargı, benlik saygısının düzeyi için belirleyici olmaktadır.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Rosenberg tarafından 16 yaş ve üstü gençlerin benlik saygısı düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiş, bireysel ve grup olarak uygulanabilen bir kağıt kalem testidir. Test 63 maddeden ve 12 alt ölçekten oluşmaktadır.

Ölçek Rosenberg tarafından genel olarak Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği olarak isimlendirilmiştir(Wylie,1974:181). Benlik Saygısı alt ölçeği ilk 10 sorudan oluşmaktadır. 10 sorudan elde edilen puan doğrultusunda düşük puan yüksek benlik saygısını, yüksek puan düşük benlik saygısını düşündürmektedir.

KAYNAKÇA

- *Cohen,Arthur (1968)."Some Implications of Self-Esteem for Social Influence"Gordon,C.&J.Gergen The Self in Social Interaction,Volume I :Classic and Contemporary Perspectives.New York:John Wiley and Sons,Inc.
- *Coopersmith,S.(1967).The Antecedents of Self-Esteem,San Francisco:W.H.Freeman.
- *Wylie,Ruth(1974).The Self-Concept,Lincoln:The University of Nebraska Press.
- *Yardley,Krysia & Terry Honess.(1987).Self and Identity Psychological Perspectives,London:St.Edmundsbury Press.
- *Ramazan,Oya.(1988)."Survey For A Source Book on Psychological Tests Used In Turkey".Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Boğaziçi Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü.

19

MAYIS, 2023

MAYIS

1919

ATATÜRK'Ü ANMA
GENÇLİK VE SPOR
BAYRAMI

Katla olsun

Bir Kavram Olarak Yas

Yaşamın her döneminde bireyler, bir ayrılık ve kaybın ardından normal yas süreci ile yüz yüze kalır. Yas, kayıp yaşayan bireyin yaşamının her alanını ilgilendiren çok boyutlu zor bir süreçtir. Ancak, bir hastalık değildir. Kayba karşı gelişen doğal bir tepkidir.

Yas Tepkileri

Yas süreci bireysel ve kendine özgü bir süreçtir. Bu nedenle her birey için farklı bir deneyimdir ve gösterilen tepkiler bireyseldir. Bireyin tepkileri, sakın bir kabulden, ciddi kriz tepkisine kadar değişebilir.

Normal yas süreci genelde altı ile yirmi dört ay kadar sürer ve zaman içinde yatışır. Yas sürecinin ileri dönemlerinde bu yaşantıların sürmesi patolojik yasin belirtisi olabilir.

Fiziksel Tepkiler	Bilişsel Tepkiler	Duygusal Tepkiler	Davranışsal Tepkiler
Midede boşluk hissi	İnanamama ve inkar	Şaşkınlık ve şok	Ağlama
Nefes alamama	Konfüzyon	Üzüntü	Dalgınlık
Boğulacakmış gibi olma	Ölen kişinin yaşadığı duygusu	Öfke	Arama ve çağırma
Seslere aşırı duyarlılık	Ölen kişiyi görme ya/ya da sesini duyma	Kendini ve başkalarını suçlama	Ölen kişiyi hatırlatan şeylerden kaçınma
Enerjisizlik ve çabuk yorulma	İşitsel halüsinasyonlar	Yalnızlık	Sosyal çekilme
İştah artması ya da azalması	Görsel halüsinasyonlar	Umutsuzluk	Uyku bozukluğu

Çocukların gelişimsel özellikleri ve bilişsel kapasitelerine bağlı olarak ölüm, kayıp ve yas kavramlarını algılamaları farklılaşır:

Yaş	İnanç	Normal Yas Tepkileri	Komplike Yas Tepkileri
Bebekli k	Ölümü kavramı yoktur. Ancak bakım verenin yokluğunu farkındadır.	Çocuk kaybettiği ebeveynini arayabilir, çağırabilir, ağlayabilir, başkası tarafından rahatlatılmayı reddedebilir. Uyuşukluk ile birlikte duygusal içe çekilme, üzgün yüz ifadesi, yaşına uygun etkinliklere katılmaya isteksizlik, yeme ve uyku sorunları görülebilir.	Kısıtlanmış duygulanım, bakım veren kişiyi anımsatan her şeye karşı aşırı duyarlılık, ayrılık kaygısı, bağlılığın kopması, daha önce kazandığı gelişimsel özelliklerin kaybı
3-6 Yaş	Ölüm geçici ya da kademeli, geri dönebilir ve nihai olmayan bir durum olarak görülür. Büyüsel düşünme hakimdir.	Yoğun emosyonlar ile baş edemez. Sürekli ölen kişiyi bulmaya çalışırlar. Yaşam rutininin değişmesinden ve yakınlarının yas sürecinden etkilenirler. Sıklıkla geçici olarak enürezis, enkoprezis, bebeksi konuşma, parmak emme, kardeş ya da ebeveyni ile uyumak isteme, yeme ve uyku alışkanlıklarında değişme görülür.	Sık ağlama, öfke patlamaları Regresyon, Yatak ıslatma, Yapışma davranışı, Uyku sorunları ve yaşıt ilişkilerinde sorunları
6-9 Yaş	Ölümü kendi suçu olarak görür. Ölümü bir cezalandırılma gibi algılar Ölümün bir sona erme ya da yaşam işlevlerinin durması olduğunu kavrayışı kademeli olarak gelişir. Yedi yaşlarında ölümün kaçınılmaz ve herkesin başına gelebilecek bir durum olduğunu kavramaya başlarlar.	Büyüsel düşüncenin bazı yönleri hakimdir. Bu yaş grubunda ölümü bir ruh, hayalet, ya da melek gibi düşünebilir. Ölenin davranışlarını taklit edebilirler	Okulda odaklanmada güçlük, Okul reddi, bedensel belirtiler; özkıyım düşünceleri; regresif davranışlar

Yaş	İnanç	Normal Yas Tepkileri	Komplike Yas Tepkileri
9-12 Yaş	Ölüm bilişsel olarak farkına varılır. Ölümün bir son olduğu algılanır	Ölümün nasıl ve neden olduğuna ilişkin sorular. Ölümün mekanizmasına ilişkin meraklar. Duygusal tepkileri endişe, utanç, suçluluk, üzüntü ve öfke olarak yansır. Sıklıkla erkekler saldırganlık ve yıkıcı davranışlar ile yas tepkileri gösterir. Kızlar ise bağlanma davranışında ve yapışmada artma biçimindedir	Terk edilme korkusu, kendisinin ve diğerlerinin öleceği korkusu
12 Yaş ve Üstü	Ölüm geri dönülmezdir. Ölüm mutlak bir gerçektir ancak kendileri için uzak bir gelecekte olacağına inanır.	Yakın çevresinde bir ölüm olayı yaşandığında suçluluk, kızgınlık veya sorumluluk duyabilirler. Geride kalanların duygusal bağımlılıkları ve kederinden kendini bunalmış hissedebilirler.	Duygudurum dalgalanmaları, sürekli öfke, düşük okul başarısı, okul reddi, ısrarlı depresyon, sosyal geri çekilme/ izolasyon, madde kötüye kullanımı ve cinsel davranış

Yas Tutan Bireylere Yaklaşım

Normal yas sürecindeki bireylerin bir uzmandan yardım almaları genellikle gerekli değildir. Çoğunlukla sosyal desteğin yeterli olması bu sürecin yaşanmasını kolaylaştırır. Patolojik yas belirtileri varlığında ise, yasin sağlıklı olarak tamamlanabilmesi için yardım almak zorunludur. Yas tedavisi, kaybın sonrasında ayrılıkla ilgili yaşanan çatışmaları çözümlemeyi ve yas sürecine uyuma ilişkin temel görevlerin tamamlanmasını amaçlar.

Yastaki bireye yaklaşımda temel ilkeler aşağıda sunulmuştur:

- Geride kalan kişinin kaybın gerçek olduğunu anlaması sağlanmalıdır.
- Bireyin duygularını tanıması ve bunları ifade etmesi kolaylaştırılmalıdır.
- Kaybedilen kişiye yönelik uygun bir anı formasyonu oluşturması sağlanmalıdır.
- Kaybedilen kişi olmaksızın hayatını devam ettirmesini desteklenmelidir.
- Yas sürecinin gelecek yaşam planlarını ve etkinliklerini olumsuz şekilde etkilemesi önlenmelidir.
- Özellikle kayıptan sonraki ilk yıl boyunca kritik zamanlarda geride kalanlara sürekli destek sağlanmalıdır.

Çocuklara kaybın ardından gündelik hayatındaki değişimlerin ne olacağı açık bir dille anlatılması gereklidir. Geride kalan ebeveyn ve diğer aile yakınlarının bu yaşam değişimlerine ilişkin çocuğun kaygılarını azaltmalıdır. Normal yas sürecinde çocukların suçluluk duygularına kapılması olağandır. Bu nedenle, bu ölümün onun davranışlarından bağımsız olduğu ve sorumlu olmadığı özellikle vurgulanmalıdır. Geride kalanların kaybın ardından gelişen kendi duygularını paylaşması çok önemlidir. Böylelikle, çocuğun yas tepkilerini anlamlandırması kolaylaşır. Sevilen birinin kaybı sonrasında çocukların yoğun duygular ile baş edebilmesi güçtür. Çocuk ve ergenlerde gelişim dönemleri ile uyumlu yas tepkileri gelişir. Kimi yatak ıslatma, parmak emme vb. regresif belirtiler sergilerken, kimi de öfke patlamaları ve riski davranışlar gösterebilir. Ayrıca, çocukların ölüm kavramını anlamaları bilişsel gelişim düzeyine göre değişmektedir. Yas süresince çocukların soruları yanıtlanırken bu özelliklerine dikkat etmek gerekir. Hatalı algıları veya duruma uygun olmayan yorumları doğru biçimde düzeltilmelidir.

KAYNAKÇA

Bildik T. (2013). Ölüm, kayıp, yas ve patolojik yas. *Ege Tıp Dergisi*, 52 (4).

BFA M Faaliyetleri

BFAF Faaliyetleri

